PSY4315 Rettspsykologi

Vår 2024

4 timer

Besvar 4 av 6 korte oppgaver. Inntil 350 ord per besvarelse

Besvar 1 av 3 lange oppgaver. Inntil 2500 ord per besvarelse

Korte oppgaver:

1. Hva innebærer det at lovgivningen har legitimitet? Hvilken betydning har legitimiteten for borgernes etterlevelse av lovgivningen?

Tyler og Jost (2007), forelesning om psykologi og lovgivning ved Nordrum. Deterrence model står i kontrast til psykologiske tilnærminger til legitimitet. Legitimitet er en kvalitet som eies av en myndighet, en lov eller en institusjon som fører til at andre føler seg forpliktet til å akseptere dens direktiver.Det er med andre ord en egenskap som tilskrives et regime av en befolkning. Sosialpsykologiske begreper som lydighet (obedience) og motivasjon er sentrale i hvorvidt borgere oppfatter lover som legitime

2. Hva mener Daniel Kahneman med system 1 og 2?

System 1-tenkning er en nesten umiddelbar prosess; det skjer automatisk, intuitivt og med liten innsats. Det er drevet av instinkt og våre erfaringer. System 2-tenkning er tregere og krever mer innsats. Det er bevisst og logisk. (pensum Kahneman, forelesning om juridisk tenkning, Blandhol)

3. Polygraftesting: Hva er det? Og hvorfor er det kritisert?

Polygraf er en maskin som måler fysiologiske trekk hos et menneske og som i over 100 år er blitt brukt til å avdekke løgn. Blant kritikkene er at selv om den i en viss grad klarer å avdekke løgn på gruppenivå, fungerer den neppe i spesifikke tilfeller som kreves i rettslig sammenheng, den anses som integritetskrenkende, og det er sårbar for mottiltak av den som testes. (pensum Brennen & Magnussen, forelesning om troverdighet, Brennen)

4. Gjør rede for de ulike fasene i avhørsmetoden KREATIV

Planlegging, kontaktetablering, fri forklaring, sondering, avslutning, evaluering (pensum Rachlew og Fahsing, forelesninger om avhør, Davik og Melinder)

5. Etter din mening, hvilke argumenter fra rettspsykologien er det rimelig å bruke i en vurdering av om en blind person kan bli meddommer?

Problemstillingen er diskutert under seminarene. Annet relevant stoff presenteres i pensum om løgndeteksjon og i forelesningen om troverdighet. Diskusjonen går på hvorvidt visuell nonverbal informasjon er viktig for å bedømme bevis i rettssaker. Selv om slik ikke egnes til å avdekke løgn kan det være at nonverbal informasjon likevel er viktig for å få en korrekt forståelse av bevisbildet.

6. Oppriktige vitner noen ganger peker ut feil person i en vitnekonfrontasjon. Gjør rede for noen grunner til at dette forekommer.

Noen grunner har med forhold knyttet til selve vitnet å gjøre (f.eks. hvor godt minnet er, hvor lenge siden de så vedkommende), og andre har med hvordan vitnekonfrontasjonen blir gjennomført (f.eks. hvorvidt etterforskeren selv vet hvilket bilde hører tilden mistenkte, hvorvidt de øvrige bildene ligner på den mistenkte). (pensum Rachlew, forelesning Brennen)

Lange oppgaver:

1. I januar 2024 avsa Gulating lagmannsrett en dom mot en mann tiltalt for overtredelse av Dyrevelferdsloven.

Illustrér aspekter ved vitnepsykologi med referanse til følgende utdrag fra dommen.

«Under ankeforhandlingen er det vist et nærmere 13 minutters opptak fra overvåkingskamera som viser inngangspartiet til apoteket på Galleriet og der tiltalte og hunden kom og oppholdt seg. Ett vitne har gitt forklaring om hva hun mener å ha sett i situasjonen, en beskrivelse som ikke er i samsvar med opptaket. Hun har for lagmannsretten blant annet forklart at «det var helt forferdelig å se». Samme dag som hendelsen skrev hun bekymringsmelding til Mattilsynet med følgende innhold:

«Hvilket dyr er du bekymret for? -- Hund –

Når skjedde det? -- 23.03.2022 –

Hva gjelder bekymringen? -- Mannen satt fra seg hunden løst i døren, hunden søkte naturligvis mot eier. Ble dradd og løftet i halsbåndet over bakken før den ble slengt i døren. Dette skjedde to ganger, før han tvunget hunden i bakken og sparket den inn i døren. Vi er to vitner til behandlingen. Vi tok kontakt med vekter på senteret og de er godt kjent med vedkommende og behandlingen av hunden. Vekter på Galleriet har videopptak av hele hendelsen.» (Lagmannsrettens understrekning.)»

På spørsmål fra forsvarer svarte vitnet at det ikke var tale om noen overdrivelser. Lagmannsretten har sett gjennom opptaket flere ganger. Hunden ble aldri slengt eller sparket inn i noen dør. Det var ikke tale om spark. Det tiltalte gjorde med foten, var å sette foten på utsiden av hunden til beskyttelse mot en elektrisk rullestol som var på vei ut av apoteket. Deretter skjøv tiltalte hunden rolig med foten inn

mot veggen, slik at det ble bedre plass for rullestolen. Ved to anledninger ble hunden dyttet mot veggen, men ikke slengt inn i den. Tiltalte løftet i halsbåndet, men det var bare forbeina som var over bakkenivå, ikke hunden som sådan.»

(forelesninger basale psykologiske mekanismer, troverdighet) Caset illustrerer at vitner kan ta grundig feil. Mulige problemstillinger caset illustrerer: det vi ser og det vi husker er påvirket av forventinger og av det som andre rapporterer, løgndeteksjon, forklaringer til vitner som oppfattes som troverdige kan likevel være feil. Dette kan skyldes at de forsøker å bedra eller at persepsjon og hukommelsen svikter. At det er to vitner åpner for at de kan ha forsterket og fordreid hverandres forklaringer, et velkjent fenomen.

2. Redegjør for av hovedkategoriene for falske tilståelser. Hvordan kan man forhindre at falske tilståelser leder til justisfeil?

(forelesninger troverdighet, uriktige domfellelser, Brennen & Stridbeck). Kassin, Gudjonsson: frivillige falske tilståelser (f eks over 130 i Palme-saken), medgjørlige (fremtvungne ettergivende)(f eks Central Park 5), internaliserte (f eks fetteren i Karmøy-saken). Frivillige ofte lett å avsløre da vedkommende ikke har opplysninger om saken. Medgjørlige og internaliserte vil stort sett forhindres ved at en advokat er tilstede da de vanligvis fremkalles av press fra en etterforsker. Kunnskap på alle stadier av rettspleien om hvordan falske tilståelser fremkalles vil gjøre at de vil kunne fanges opp.

3. Hvordan skal barn avhøres for å få pålitelige opplysninger?

Forelesninger om avhør, om barn og om basale psykologiske mekanismer (Davik, Melinder, Brennen). Hukommelsens sårbarhet, standard avhør, tilrettelagte avhør. Ikke press, ikke forventninger til en perfekt redegjørelse, kunnskap om at barn er sårbare for press fra autoriteter.